UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyanthea, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Libri

urn:nbn:de:hbz:466:1-97211

Visual Library

Diripiat magicis artibus vlla tuam:
Bacchica auis praſto tibi motacilla paretur,
Quam quadriradiam circuli in orbe loces:
Ore crucem & cauda & geminis vt complicet alis,
Tale amuletum carminis omnis erit.
Dicitur hoc Veneris ſigno Pagaſæus Iaſon
Phaſiacis lædi non potuiſſe dolis.

* Amuletum Veneris.

Emblema. LXXVII.

Inguina dente fero ſuffoſſum Cypris Adonin
Lactucæ foliis condidit exanimem.
Hinc genitali aruo tantum lactuca reſiſtit,
Quantum eruca ſalax vix ſtimulare poteſt.

Vide, Intemperantia, Scortatio.

Libri.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

LIber, propriè corticis eſt genus tenuius, quod in phyllitas plures diuidi poteſt: cuiuſmodi erant quæ papyris in Ægypto detrahebantur, chartæque vſum præbebant. Libri, cortices: quod in cortricibus veteres ſtylo literas formarent. Heb. *Petſalah*, & numero plur. *Petſa Loth* decorticationes, *Geneſ.* 30.36. à verbo *Pitſel*, decorticauit, detraxit cortices in virgis. Hinc ψιλόω nudo, ψιλός, nudus, tenuis. Folia librorum & manuſcriptorum & typis editorum ſunt admodum tenuia & leuia. ψιλῶς, leuiter, ψίλωσις denudatio. Quoniam vero libri hoc eſt tenuiores arborum cortices, chartarum olim vſum præbebant, codices ex iſtis corticibus compacti libri βίβλοι, *Spharim*, & liber βίβλος num. ſing. dicti ſunt *Sepher* autem deriuatur à verbo, *Saphar*, numerauit ordine, recenſuit per circulum, narrauit aliquid ordine, & deductis rationibus diſpoſuit. Hinc in omnib. fere linguis *Siphra*. i. litera, numerus: Gall. *ſifre* vel *chifre*, & *deſchifrer*, i. literas confuſè diſpoſitas, rationes obſcuras euoluere & diſponere. *Sepher*, liber, ex literis ordine collocatis conficitur. *Sepharoth*, numeri, ex quibus arcanæ componuntur apud Magnates epiſtolæ. Vide 1. *Reg.* 2.8. & 2. *Reg.* 5.5. & *Pſalm* 21.15.

Libri liberis chariores ſunt parentibus quanto mentis filii ſunt præſtantiores, puam corporis. *Plato epiſt. lib.* 8.

Libri etiam boni ſceleſtorum hominum, vt memoria eorum auferatur, ſunt tollendi, Græcorum lege. *Idem Plat. in Creat.*

Libri de Republica magis Pytagorici & Socratici ſunt, de legibus Platonici. *Idem in Plat. de legibus dial.* 1.

De librorum copia. Dial. XLIII.

Franciſci Petrarchæ.

GAV.

Librorum copia magna eſt. R. Opportune admodum de his ſermo oritur. Nam vt quidam diſciplinæ, ſic & alii voluptati, & iactantiæ libros quærunt. Sunt qui hac parte ſuppellectilis exornent thalamos, quæ animis exornandis inuenta eſt, neq; aliter his vtuntur quam Corinthiis vaſis aut tabulis pictis, ac ſtatuis, cæteriſque de quibus proxime diſputatum eſt. Sunt qui obtentu librorum auaritiæ inſeruiant, peſſimi omnium, non librorum vera pretia, ſed quaſi mercium æſtimantes. Peſtis mala ſed recens, & quæ nuper diuitum ſtudiis obrepſiſſe videatur, qua vnum concupiſcentiæ inſtrumentum, atq; vna pars acceſſerit. G. Librorum larga copia eſt. R. Operoſa, ſed delectabilis ſarcina, & animi iuiunda diſtractio. G. Ingens eſt copia librorum. R. Ingens ſimul laboris copia, & quietis inopia, huc illuc circumagendum ingenium his atq; illis prægrauanda memoria, quid vis dicam, libri quoſdam ad ſcientiam, quoſdam ad inſaniam deduxere, dum plus hauriunt quam digerunt, vt ſtomachis ſic ingeniis nauſea ſæpius nocuit quam fames, atque vt ciborum, ſic librorum vſus pro vtentis qualitate limitandus eſt. In rebus omnibus quod huic parum, illi eſt nimium. Itaq; ſapiens non copiam, ſed ſufficientiam rerum vult, illa enim ſæpe peſtilens, hæc ſemper eſt vtilis. G. Immenſa copia librorum eſt. R. Immenſum dicimus, quod menſura caret, ſine qua humanis quid in rebus rectum, ſibique conueniens, tu metire: Eſt in his etiam quæ optima iudicantur immenſitas atque immoderatio fugienda, ſemperq; præ oculis habendum illud comicum. *Ne quid nimis.* G. Librorum inæſtimabilis multitudo eſt. R. Maior ne tibi quam Ptolemæo Philadelpho regi Ægypti, quem Alexandrinæ Bibliothecæ quadraginta librorum millia coaceruaſſe compertum eſt, qui tamen diuerſis ex locis diu magno ſtudio quæſiti ſimul omnes arſerunt. Quod elegantiæ regum, curæque opus egregium fuiſſe ait Liuius quem Seneca reprehendit, non id elegantiæ curæq; regiæ opus dicens ſed ſtudioſæ luxuriæ: imo ne id quidem, ſed ſeipſam conquiſitis ſpectaculis inaniter oſtentantis. Et Liuii tamen dictum, & Ptolomæi factum vtcunque forſitan regiæ opes excuſeat.

Et in longum publicis vſibus proſpiciens regis intentio, in hoc
te laudabilis, quod ſacras literas mundo non vtiles modo ſ[illegible]
ſarias ſumma diligentia atque impenſa per electos ad tant[illegible]
viros in Græcam linguam, ex Hebraico fonte transfudit. At [illegible]
facias priuatis non æquantibus ſed ſuperantibus apparatu[illegible]
Sereno equidem Sammonico doctrinæ viro ingentis, ſed [illegible]
curæ, plurimarum literarum, ſed plurium voluminum, duo [illegible]
ginta millia librorum fuiſſe legimus, quos omnes Gordiano [illegible]
oricuius patri fuiſſet amiciſſimus ille moriens reliquit: [illegible]
prorſus hæreditas, & multis ſuffectura ingeniis, num vero [illegible]
dubitet) oppreſſura? Quid hic autem quæſo, ſi nil aliud [illegible]
vita, nullum illi vel ſcribendum ſtudium fuiſſet, vel quærend[illegible]
bor, nil omnium tot voluminibus comprehenſorum, legere [illegible]
intelligere laboraſſet? At non ſatis habuit negotii libros [illegible]
ac librorum titulos, & authorum nomina, & librorum [illegible]
numerumque cognoſcere? Pulchra vero ars quæ de philoſo[illegible]
librarium facit. Crede mihi non eſt hoc nutrire ſcripsis inge[illegible]
ſed necare mole rerum atque obruere, vel fortaſſe mediis in [illegible]
more Tantaleo ſiti animam torquere, rebus attonitam, deguſ[illegible]
tem nihil, atque omnibus inhiantem. G. Libri innumer[illegible]
ſunt mihi. R. Et errores innumeri, quidam ab impiis, [illegible]
indoctis editi, illi quidem religioni ac pietati, & diuinis lit[illegible]
naturæ ac iuſtitiæ moribuſque & liberalibus diſciplinis ſe[illegible]
riæ, rerumque geſtarum fidei, omnes autem vero aduerſi, [illegible]
omnibus, & præſertim primis vbi maioribus agitur de rebus, [illegible]
ra falſis immixta ſunt, perdifficilis ac perículoſa diſcretio [illegible]
ad plenum authorum conſtet integritas, quis ſcriptorum [illegible]
inertiæque medebitur corrumpenti omnia miſcentique? [illegible]
metu multa iam (vt auguror) à magnis operibus clara [illegible]
reflexerunt, meritoque id patitur ignauiſſima ætas hæc [illegible]
ſollicita, literarum negligens, & cocos examinans, non ſcrip[illegible]
Quiſquis itaque pingere aliquid in membranis, manuque [illegible]
mum verſare didicerit, ſcriptor habebitur, doctrinæ omnis [illegible]
rus, expers ingenii, artis egens. Non quæro iam nec [illegible]
Orthographiam, quæ pridem interiit, qualitercunque vi[illegible]
beretur quod iubetur, apparet ſcriptoris infantia, rerum [illegible]
tia non lateret. Nunc confuſis exemplaribus, & exemplis [illegible]
ſcribere polliciti, ſic aliud ſcribunt, vt quod ipſe dictaueri[illegible]
agnoſcas, an ſi redeat Cicero aut Liuius, multique alii ve[illegible]
illuſtrium, ante omnes Plinius ſecundus ſua ſcripta rele[illegible]
intelligent? & non paſſim hæſitantes nunc aliena crederent [illegible]
nunc barbara? Inter humanarum inuentionum tot ruinas [illegible]
ſacræ ſtant, cum maiore hominum ſtudio, tum vel maxime [illegible]
tegente ſua ſancta poemata, ſuas ſanctas hiſtorias, diuinaſque [illegible]
leges auctore illarum Deo, ſuamque perennitatem ſuis inue[illegible]
nibus largiente. Reliquarum nobiliſſimæ pereunt, & iam m[illegible]
ex parte periere, ſic ingentis damni nullum eſt remedium, [illegible]
nullus eſt ſenſus, nequeid in nouum hac in re, & virtutum & [illegible]
rum, damna ingentia negliguntur, cum tanto ſtudio mino[illegible]
occurratur, literarum iacturam inter minimas numerantis, [illegible]
qui numerent inter lucra. Fuit nuper non in agris, aut in [illegible]
ſed in maxima florentiſſimaque, & (quod ſtupeas) vrbe [illegible]
neque is paſtor aratorue, ſed vir nobilis, magnique apud ſuo[illegible]
loci, qui iuraret ſe magno pretio empturum, nequis vnquam [illegible]
am patriam literatus incoleret aut intraret. O vox ſaxei pe[illegible]
Fertur tale aliquid ſenſiſſe Licinius infeſtus literis (vt ſcriptum [illegible]
quas virus, ac peſtem publicam nominabat. Sed origo [illegible]
ſtica forſan excuſet. Etſi enim vſque ad Cæſareum nomen [illegible]
diſſet, naturam tamen non exuerat. Verum eſt enim illud [illegible]
Fortuna non mutat genus. Sed quid de nobilibus veſtris dica[illegible]
qui non modo perire literas patiuntur, ſed exoptant votis. [illegible]
dem hic rei pulcherrimæ contemptus atque odium breui [illegible]
profundum ignorantiæ demerſerit. Accedent (ne à propoſito [illegible]
erremus) & ſcriptores nulla frenati lege, nullo probati exa[illegible]
nullo iudicio electi, non fabris, non agricolis, non textoribus, [illegible]
vlli fere artium tanta licentia eſt, cum ſit in aliis leue periculum, [illegible]
in hac graue, ſine delectu tamen ad ſcribendum ruunt omnes, [illegible]
cuncta vaſtantibus certa ſunt pretia. Nec vero hæc ſcriptorum [illegible]
magis humano more lucra captantium, quam ſtudioſorum p[illegible]
ciſque rebus præſidentium culpa eſt, quibus nulla vnquam [illegible]
ius cura fuit, oblitis quid Euſebio Paleſtinæ Conſtantinus ma[illegible]
rit, vt libri ſcilicet non niſi ab artificibus iiſque antiquitatis & p[illegible]
fecte artem ſcientibus ſcriberentur. G. Librorum bona copia [illegible]
R. Quid ſi capax animus non eſt? Meminiſti Sabinum illum apud
Senecam, ſeruorum ſuorum ſcientia gloriantem? Quid inter [illegible]
atque illum intereſt, niſi quod aliquanto tu ſtultior, vterque [illegible]
quidem alieno, verum illi ſeruorum & certe ſuorum, at tu libro[illegible]
rum nil ad te pertinentium ingenio gloriaris. Sunt qui quicquid
in libris ſcriptum domi habent, noſſe ſibi videantur. Cumque [illegible]
de re mentio incidit, hic liber, inquiunt, in armario meo eſt, hoc
tantum, idque ſufficere opinantes quaſi ſimul in pectore ſit: e[illegible]
ſupercilio conticeſcunt, ridiculum genus. G. Libris affluo. R.
Quam mallem ingenio, & eloquentia & doctrina, multoque
maxime innocentia & virtute. Sed hæc venalia non habentur [illegible]
libri, & ſi haberentur, neſcio an emptores totidem reperturi [illegible]
quot librii Illi enim muros veſtiunt, hæc animos, qui quando
ocul[illegible]

non videntur, ab hominibus negliguntur. At profecto ſi librorum copia doctos faceret aut bonos doctiſſimi omnium atque optimi ſæpe eſſe poſſent qui ditiſſimi, cuius ſæpe contrarium videmus. G. Adminicula ad diſcendum libros habeo. R. Vide autem ne impedimenta ſint potius, vt nonnullis ad vincendum multitudo bellatorum, ſic librorum multitudo multis ad diſcendum nocuit. Librorum copia (vt fit) inopia orta eſt, qui ſi vltro adſint, non abiiciendi quidem, ſed ſequeſtrandi erunt, vtendumq; melioribus, & cauendum ne qui forſan in tempore profuturi eſſent, intempeſtiui obſint. G. Multi & varii mihi ſunt libri. R. Fallit ſæpe viarum multiplicitas viatorem, & qui vno calle certus ibat, hæſit in biuio, multoque maior eſt triuii error, aut quadriuii. Sic ſæpe qui librum vnum efficacior elegiſſet, inutiliter multos aperuit euoluitque. Multa ſunt onerosa diſcentibus, doctis pauca ſufficiunt. Nimia vtriſq; ſunt importuna, ſed fortioribus humeris ſubuectantur ag lius. G. Librorũ ingentem magnum numerum contraxi, R. Librorum numero nemo (qui nunc occurrat) præter regem illum Ægyptium nobilitatus eſt, neq; id ſibi tam numerus dedit quam famoſa tranſlatio, quod dubie mirum tot ingeniorum, niſi poſt vnius ingenti miraculum maius eſſet. Calle alio niti oportet, vt ex libris gloriam quæras non habendi, ſed noſcendi, neq; bibliothecæ, ſed memoriæ commendandi, crebroq; non armario concludendi ſunt alioqui vel librarius publico, vel armario ipſo glorioſior nemo erit. G. Egregios multos libros ſeruo. R. Multos in vinculis tenes, qui ſi fortitan euaſerint, & loqui poſſent, ad iudicium te priuati carceris euocarent. Nunc flent taciti multa quidem nominatim illud, quod per ſæpe mas iners affluit auarus, quib. multi egeant ſtudioſi.

¶ Similitudines.

Plutarchi: vt qui decretum inferunt ad populum, adſcribunt bona fortuna, ne nihil de ſuo videantur addidiſſe: Ita quidam aliena libris nugas adſcribunt, quæ nihil ad rem pertinent. *In Moralibus.*

Eraſmi Roterodami: ſicut in vnguentis & vinis: Ita & libris pretium addit antiquitas, *In Similib.*

Tornaeri: inuenias ægros, qui varia ciborum genera appetunt, præſentes faſtidiunt. Tales mihi videntur, qui vario & ſemper nouo gaudent librorum numero, ſed parum illorum fruuntur auxilio. *in apophtheg.*

Roterodami: vt illud opus eſt laudatiſſimum, in quo ſimul & ars commendat materiam, & materia viciſſim artem: Ita liber eſt optimus, in quo & argumenti vtilitas commendat eloquentiam, & autoris facundia commendat argumentum. *in Simil*

Vt qui ſapiunt, non ſtatim e quouis bibunt fonte, propterea quod alii ſalutem adferunt, alii perniciem, nonnulli furorem : Ita non eſt tutum quemuis librum euoluere, quod ex aliis haurias affectum animi bonum ex aliis libidinem, aut ambitionis infamiam. *Similitudo ibid.*

Tornaeri: qui maxime ſolent domi ſuæ purgata ac digeſta arma oſtendere, fere iis rebus nimium valent. Idem & iis euenit, qui plurima librorum ſuppellectile conſueuerunt gloriari. *In apophthegm.* 17.

Quidam vere gaudent librorum ſuppellectile, atque illorum magis fruuntur ſpectaculo quam ſtudio, ſimiles pueris, quibus totas noctes lampades ardent, ſed parum aduigilant. *In apophthegmat.* 24.

Vide, Diſciplina, Doctrina, Inſtitutio.

Licentia.

¶ DEFINITIO ET ETYMOL.

Licentia eſt propria vitæ affectio in poſſeſſione, & vſu rerum minime parca. *Speuſip. de diffinitio Plat.*

Licentia eſt legis conceſſio. *idem ibid.*

Licentia libertas immodica, impunitas agendi, dicendique quicquid velis: ... hebr *Kiſſchaton*, Indulgentia, venia, permiſſio a verbo inuſitato *Raſchach*, indulſit, dedit facultatem. Hinc ... facultas, ῥᾳστωνέω, indulgeo, ῥᾷστος indulgens, facilis, vnde ... 37.

¶ LOCI BIBLICI.

Licent omnia, ſed non expediunt. 1. *Cor.* 6. v. 12. & 10. 23.

¶ Poeticæ Sententiæ.

Ouid. 3. Amo.

Cui peccare licet, peccat minus: ipſa poteſtas
Semina nequitiæ languidiora facit.

Seneca in Troad.

Minimum decet, libere, cui multum licet.
Cui plus licet quam par eſt, plus vult quam licet.
Quando plus liceat, tam libeat minus.

Auſonius.

Quid liceat, neſcimus adhuc, & cuncta licere Credimus?

Ouidius.

Quod licet, ingratum eſt: quod non licet, acrius vrit.

Idem ibid. lib. 3.

Nitimur in vetitum ſemper, cupimuſque negata:
Sic interdictis imminet æger aquis.

Sen, in Octa.

Id facere eſt quod decet, non quod licet.

Horat. 3. Carm. 24.

O! quiſquis volet impias
Cædes, aut rabiem tollere ciuicam.
Si quæret pater vrbium.
Subſcribi ſtatuis, indomitam audeat
Refrenare licentiam.

Ter. Heaut.

Nam deteriores omnes ſumus licentia.
Quodcunque inciderit in mentem, volet: neque id
Putabit prauum, an rectum ſiet, quod petet.
Tu rem perire, & ipſum, non poteris pati.
Dare denegaris, ibit ad illud illico,
Quod maxime apud te valere ſentiet:
Abiturum ſe abs te eſſe illico minabitur.

Idem Adelph.

Verum nimia illa licentia
Profecto euadet in aliquod magnum malum.

Iuuen. 14.

Nemo ſatis credit tantum delinquere, quantum
Permittas, adeo indulgent ſibi latius ipſi.

Claud. 4. Hon.

Proclivior vſus
In peiora datur ſuadetque licentia luxum,
Illecebris effrena fauet: tunc viuere caſte
Aſperius, cum prompta Venus tum durius ira.
Conſulimus, cum pœna patet.

¶ Philoſophicæ Sententiæ.

Licentia vbi eſt; ibi nimirum quiſq; propriam vitæ ſuæ formam conſtituit, prout cuiq; placuerit, *Plat. de Repub. dial.* 8. 9. Licentia mater impudentiæ, *Plat. de leg. dial.* 3.

¶ APOPHTHEGMATA.

Anonymus, Lacon quidam cum veniſſet Athenas, vidiſſetq; illic præcones, qui muriam promitterent, qui obſonium, qui publicanos & leones, aliaſq; parum honeſtas functiones profiterentur, neq; quidquam ſibi turpe ducerent, vbi reuerſus eſt in patriam, ciuibus percontantibus quomodo ſe res haberent Athenis? Omnia inquit, honeſta: per ironiam innuens, Athenis omnia haberi honeſta, turpe nihil Argutia dicti eſt in ambiguo ſermone. *Plut. in Lac. apophthegm.*

Ageſilaus notans præpoſteram licentiam, eorum qui Aſiam incolebant, eius gentis corruptis moribus, dicere ſolebat : Inter illos qui improbi eſſent, eos eſſe liberos, contra qui probi eſſent, eos eſſe ſeruos, quod ibi licerent, omnia virtus odio haberetur.

M. Cato ſtudioſe magiſtratum ſemper admonere ſolitus eſt, vt delinquentes in Republ. grauiter caſtigarent. Sentiens, nihil pernitioſius eſſe in Republica, quam licentiam, quam adeo non ferendã in ciuitate putauit, vt iudicaret magiſtratum lapidandum qui coercere poſſet, non tamen facere. *Plut. in Rom. apoph.*

M. Antonius Verus dicebat, difficile eſſe, in maxima licentia moderari ſibi & cupiditatib. quaſi frenos imponere. *Herodianus lib.* 1.

Antonius Caracalla. Eius nouerca, cum eſſet pulcherrima, veluti per impudentiam corpus magna ex parte nudauit. Cumq; dixiſſet Caracalla: Vellem, ſi liceret : Si libet, inquit illa, licet. An neſcis te Imperatorem eſſe, & leges dare, non accipere? Ea mulieris vox Caracallam Imperatorem ad deteſtabile facinus pertraxit. *Ex Ælio Spartiano.*

¶ Similitudnies.

Plutarchi: Qui dimiſſi à pædagogis, ſuo relinquuntur arbitrio, non abiiciunt Imperium, ſed mutant principem: nam pro pædagogo iam rationi parient. *In Moralibus.*

Vt qui è vinculis emittuntur, licentius vagantur, quam ii, qui nunquam fuerunt in vinculis: Sic pueritia cum à præceptoris gubernatione ſoluitur, *In Moral.*

Vide, Libertas, Innocentia, Intemperantia.

Lingua.

¶ DEFINITIONES ET ETYMOLOG.

Lingua, Græce γλῶσσα, ης, ἡ, & γλωσσώδης, εος, ὁ, ἡ, linguoſus dicitur, Dicitur autem lingua à lingendo cibo, *ſecundum Marcum Varronem.*

Lingua dicitur à lingendo, quia lingit adulando, mordet detrahendo, *ſecundum Hugo libr. 2. de anima.* Placet tamen magis opinio Varronis : Lingua enim cibos conglobat, & deprimit ac